

Historien om smedemester Jens Christoffer Jensen - og lidt om by-smede og smedemestre i Gandrup

Af Else Bogner Jensen

Matrikelkort over Gandrup
i 1812.
Smedegården på matr.nr. 15 er
ikke bygget.
Se udsnittet i den røde ramme
i større størrelse på side 4.

Gandrups første by-smede

Den første bysmed, jeg har fundet i min søgen på internettet, er Christen Jensen, der er opført som "byens smed" samt husmand ved folketællingen i 1787. Han er da 34 år og stadig bysmed ved folketællingen i 1801.

Jeg har ikke fundet den kontrakt, som han sandsynligvis arbejdede efter. Bysmedene arbejdede som tyende for egnens gårdmænd, og der var udførlige krav og pligter forbundet med ansættelsen, men også rettigheder. Sædvanligvis blev han ansat til skiftedag og kan således have været smed flere år før og efter folketællingerne.

Christen Jensen var gift med Else Magrete Nielsdatter i 1787, ved næste folketælling hed konen Else Magrethe Michelsdatter. Christen Jensen dør som 64 årig i 1825.

Den næste bysmed jeg har fundet, er Bertel Jensen, der fungerer som bysmed ved folketællingen i 1834. han er da 33 år og gift med Magrethe Nielsdatter, har børn og aftægtsfolk boende. Han virker stadig ved folketællingen i 1840. han har sandsynligvis virket til 30. april 1841, da der tiltræder en ny bysmed 1. maj.

Den 1. maj 1841 tiltrådte smed Jens Andersen som bysmed på vilkår, der er nedfældet i følgende kontrakt:

VILKAAR

hvorefter smedesvend Jens Andersen fra Gaaser antages til Bysmed for Gandrup By fra 1. Maj d.A.

- a. Den byen tilhørende Smedevaaning bestaaende af 8 Fag overlades ham til Beboelse, Smedehuset 4 Fag til Brug ved Proffessionen og den Vaaning tilligende Toft til forgodtbefindende Afbenyttelse, alt saa længe han forbliver i Byens Tjeneste, uden mindste Afgift, alene at han vedligeholder Bygningen i forsvarlig beboelig stand, imod at Bymændene paa foregaaende betimelig Anmeldelse uden Betaling leverer det ham det dertil behøvende Tømmer, Tag og Klineler. Grøvtningen omkring Smedetoften holder han vedlige, saa det stedse kan være i Hegnstand og Pileplantningen derpaa varigen beplante og fremelske, hvoraf følger, at deraf følgende Fordeel i Besiddelsestiden, efter regelmæssig Hugst, bliver ham til Indtægt.
- b. De af Gaardbeboerne, som lader sin Smedning forrette ved ham, leverer ham indeværende Aar uden betaling 1 Læs Sandtørv af sædvanlig Bondelægs Størrelse og saa fremdeles hvert 2 det Aar, saalænge han bliver i Byens Tjeneste.
- c. For de samme Beboere holder Smeden deres Plovjern vedlige, saaledes at de stedse kan være i god brugbar Stand, og dette Arbejde, som ingen Forsinkelse taaler, forrettes strax, naar behøves, uden betaling, men Beboerne leverer dertil fornøden Jern, Staal og Kul samt Haandlangerarbejde og giver Smeden Kosten i Arbejdstiden.
- d. For øvrigt Arbejde betales Smeden, foruden at han gives Kosten og 1 god Haandlanger til at blæse og slaa, saaledes:
for 1 fuld Dagsarbejde fra 1. April til 1. Oktober 1 Rbmk = en Mark.
For 1 fuld Dagsarbejde fra 1. Oktober til 1. April 12 Rbsk = 12 Skilling,
og derefter proportionaliteter for anvendende Tid.
- e. Det bestemmes og herhos, at Smeden skal have i Arbejdsløn foruden Haandlangerarbejde og Kosten for et Par nye Hæstesko med Søm og Underlægning 4 Skill. (fire Skilling) og for nye Søm og Underlægning af 1 Par gamle Hæstesko 2 Skill. (2 Skilling).
- f. Helligdage ere Smeden forbeholden uden i særdeles Tilfælde, men i Søgnedage skal Byens Arbejde fortrinligen foreetages og forrettes, og endog i almindelige Tilfælde ikke Udsættes over 1 Uge, efter at det er forlangt.
- g. Smeden skal behandle Gandrup Bymænd med Velvillie, og i Tilfælde de, eller enten af dem, finder Føje til Klage over hans Forhold anses han som et andet Tyende og skal være undergiven Forordningen 25. Marts 1791.
- h. Opsigelse fra begge Sider skal ske 1 Aar forud og fra Byens Side være gieldende, naar 8 Gaardmænd, eller 30 Tdr. Hartkorn, deri ere enige.
- i. Sluttelig erindres, at Smeden svarer Brandkontingent af Bygningen, Skat og Tiende af Toften om nogen forlanges.

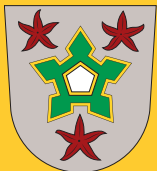
Gandrupgaard og Gandrup By, den 16. Januari 1841.

Albrechtsen, P. Rasmussen, Peder Christensen, Ch. Jensen, R. Thomsen, Niels Christensen, O. Olesen, P. Jacobsen, Lars Olesen, Ove Jensen, Niels Thomsen, Thomas Nielsen, Peder Thomsen, Lars Thomsen, Lars Jensen, Søren Pedersen, Lars Andersen.

Paa foranførte Vilkaar antager jeg Bysmedetjenesen for Gandrup By og tiltræder den efter Bestemmelsen førstkommende 1. Maj.

Jens Andersen fra Gaaser.

1. november 1851 blev der antaget en ny bysmed, Niels Nielsen, men nu blev lønnen fra 50 til 100 % højere. C. Klitgaard, der har renskrevet kontrakten fra 1841, har overladt originalkontrakterne for Jens Andersen og Niels Nielsen til Landsarkivet i Viborg. Kopier kan ses på Hals Arkiv.

Ved folketællingen i 1840 var Jens Andersen kostgænger og smed på en gård i Gåser. Ifølge vilkårene, som er nedfældet ovenfor, er han altså tyende og underlagt meget nøje regler. Hans hustru er Mariane Christophersdatter, der var 16 år ældre end Jens. De får tilsyneladende ingen børn. Jens Andersen dør som 57 årig den 20. april 1872, men da er der for længst antaget en ny bysmed.

Som det ses nederst på ovenstående kontrakt er Niels Nielsen ny bysmed for byen fra 1. maj 1851. Han er stadig smed ved folketællingen 1860.

De første selvstændige smedemestre i Gandrup

27. december 1873 blev matr. nr. 39 solgt af lodsejerne til Thomas Chr. Andersen og samme dag videre til Anders Peter Nielsen. (dateret 24. juni 1874 og læst 7. maj 1875). Måske p.g.a. lodsejernes manglende tinglæst adkomst.)

Ane Marie Nielsen enke efter Anders Peter Nielsen (adkomst læst 23/6 1893) sælger videre til smedemester Søren Peter Sørensen, der dog ikke er længe på stedet, men sælger videre til smedemester Anton Christian Christiansen. Nu er det altså selvstændige smedemestre, der betjener egnens landmænd m.m.

1898 kommer Emanuel Hansen med hustru og sønnen Niels Christian til Gandrup. Iflg. annonce i Aalborg Amtstidende 13. okt. 1897 købte han af Anton Christiansen til overtagelse 1, maj 1898.

Ejendomshandel. Smedemester
Anton Christiansen af Gandrup har til
Smedesvend Emanuel Hansen af
Øster-Hassing solgt sit iboende Hus med
alt Værktøj for en Kjøbesum af 2.780 RØ.
Overtagelsen sker 1. maj 1898

Familien har boet og arbejdet på ejendommen på Gl. Kongevej. Emanuel købte i 1913 gården på matr. nr. 15, der kom til at hedde Smedegården, hvor der også senere blev bygget et - på den tid - mere moderne smedeværksted. Byggeåret er ukendt, men er mellem 1913 og 1921.

Dette værksted blev senere udstykket fra gården og solgt til smedemester Niels Peter Christensen, tinglyst 16. oktober 1921. Niels Peter Christensen nåede ikke at være smedemester i Gandrup ret længe, han ville have noget større og flyttede vist til Nørresundby, så Jens Christoffer Jensen tog over fra 1. oktober 1927.

Smedemester Jens Christoffer Jensen i Gandrup

Jens Christoffer Jensen, der overtog smedjen på Aalborgvej 313 fra smed N.P. Christensen i 1927, var søn af smedemester Niels Jensen i Vester Hassing, og blev udlært i faderens smedje i Vester Hassing.

Jeg undertegnede har fra 1. Oktober overdraget min Forretning til Smed J. Jensen, V Hassing, og takker mine Kunder for den Tillid, der er vist mig i den Tid, jeg har været i Gandrup, og som jeg haaber vil blive overført paa min Etterfølger.
Ærbødigst N. P. Christensen,
Smedemester.

I Henhold til ovenstaaende anbefaler jeg mig med alt til Smedefaget henhørende saavel til gamle som nye Kunder.
Ærbødigst J. Jensen, Smedemester.
Telefon 3 Gandrup.

Gandrup Smedje lå indtil 1911-12 på Gl. Kongevej 54, her fotograferet i slutningen af 1930'erne.

Foto: Hals Arkiv

Vester Hassing-smeden Niels Jensen havde sin søn, Jens Christoffer, i lære. Her er den unge Jensen i gang med at sko en hest, foran smedjen i Vester Hassing omkring 1920.

Foto: Hals Arkiv

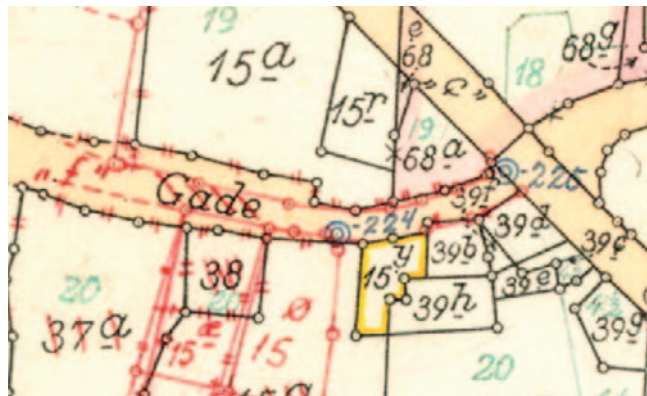
Ole Kristensens smedje i Langholt.

Foto: Hals Arkiv

Jens Jensen sælger matr. nr. 39b, 39h (den ældste smedje og beboelse) på Gl. Kongevej 54 til Anton Martinus Gregerse ved skøde lyst 4/5 1929.

Jens har vist aldrig boet der, men har cyklet hjem til forældrene, hvor der var kost og logi. Ejendommen på Gl. Kongevej fulgte med i købet som beboelse, men værkstedet Aalborgvej 313 blev bygget af smedemester Emanuel Hansen mellem 1913 og 1921.

Matrikelkort opmålt 1796 og omtegnet 1907.

Kort: Geodatastyrelsen.

Jens er opvokset i smedehjemmet Kirkevej 2, Vester Hassing. Som det ældste barn blev Jens ikke født i Vester Hassing, men kom til verden 30. april 1903 i Melholt hos moderens forældre på Fjeldgårdsminde. Som Jens selv fortalte, var han med til forældrenes bryllup, idet hans forældre Niels Jensen og Mariane Christine Olsen blev gift i Asaa kirke 1. januar 1903.

Faderen Niels Jensen er født og opvokset på Rønholthus ved Havreholm. Stedet, nu Rønholt, er stadig i slægtens eje. Niels Jensen startede på Kirkevej 2 i Vester Hassing den 1. maj 1903.

Livet for børn på landet var den gang ikke nemt. Allerede som ca. 10 årig var Jens ude som 'høver' hos fru Kjær på Vester Hassing Hede. Han gik vist en tid i Hedeskolen. Han var dog hjemme ved konfirmationen i april 1917.

Som svend var Jens Christoffer Jensen i arbejde hos smedemester Ole Kristensen i Langholt, her arbejdede han nogle dage om ugen på Langholt Hovedgaard med forefaldende arbejde. I vintertiden var der ikke altid arbejde til hele dagen, så må man jo finde på noget for at få tiden til at gå. Her lavede han denne lille svingplov, der er meget omhyggelig forarbejdet med bevægelige dele.

*Jens Jensens svingploven
af smedejern
er 35 cm lang.*

Foto: Asbjørn Thomsen/Hals Arkiv

Der gik ikke så lang tid i smedeværkstedet på Aalborgvej 313, inden Jens fik øje på naboens datter - og hun på ham. Hun gik ofte til købmand Visholm med kontrabogen i hånden, så fik hun et kig ind i smedjen.

*Smedien på Aalborgvej 313, da
porten stadig var i nordsiden.*

*Senere blev den flyttet til
østsiden af værkstedet.*

*Jens står til højre. Det er ikke
sikkert hvem manden til ven-
stre er, men måske Harald.*

Foto: Hals Arkiv,

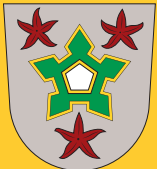

Det var Mette Kirstine Bogner, og de blev gift 15. november 1929, efter de havde bygget huset på Aalborgvej 315. Det blev opført på et hjørne af jorden til Bogner's gård, og var bryllupsgave fra Kirstines mor, der var enke.

*I 1929 der bygget beboelse
med to skorstene ved siden af
smedjen på Aalborgvej.*

Foto: Hals Arkiv,

Hals Arkiv

Her er beslagsmeden kommet på en meget speciel opgave, Den lille hest er kørt i bil til smeden. Den er knap nok til at se for tilskuere.

Manden der holder bidslet er ejeren, dernæst følger Niels Bogner Jensen med ryggen til samt Jens Christoffer Jensen. Damen i baggrunden er Kirstine samt Aase, datter af Sivald Olesen, Maren Wachmann endelig Ole eller Per m.fl.

Foto: Hals Arkiv

Jens har sikkert været godt skolet hjemme fra, der skulle være orden i pengesagerne. Som det ses af den første hovedbog, som er ført sirligt og meget omhyggeligt, har han udført mange vidt forskellige arbejder for landmænd og byens beboere. I de første år var det meget små beløb, det drejede sig om, hel ned til 12 øre for en arbejdsopgave er noteret.

Som erhvervsdrivende havde man ofte bud i banken, da flest betalinger faldt i kontanter, men efterhånden flere og flere checks. Når kunderne ingen penge havde, skrev de under på en veksler, der blev diskonteret i banken. Det medførte diskonto til banken og stempel til staten samt renter som betaltes af kunden, men debitor kunne få sine penge, men var dog garant over for banken. Jens benyttede Andelsbanken fra den kom til byen sidst i fyrrene. Før den tid havde Nordjysk Bank fra Aalborg kontor hos Chr. Rotbøl i Borgergade 82, der senere blev revet ned til fordel for parkeringsplads ved Spar-butikken. Senere åbnede banken kontor overfor i Borgergade 61.

Luftfoto fra 1950 af smedjen og genboen, cykelhandler Sigvald Olesen.

Foto: Det kgl. Bibliotek, Sylvest Jensen, Hals Arkiv

Ambolt og esse i værkstedet på Aalborgvej.

Foto: Hals Arkiv

*Gandrup Elværk får indsat
en jævnstrømsmotor,
der kom på en stor lastbil.
Det er Jens med smedetøj og
højre hånd i lommen.
Først i 1950'erne.*

Foto: Hals Arkiv

Af hovedbøgerne ses meget tydeligt, at Jens var en dygtig beslagsmed, så mange heste har fået nyt fodtøj her. Selv dyrlægen henvendte sig, når der var brug for hjælp til syge hestehove. Jens solgte også sko, og alle de første år, har det mest været håndsmedede hestesko, men der var også fabriksfremstillede sko, der blev rettet til til hoven, så de passede.

Det har sikkert ikke altid været let at klare økonomien i de første 30'ere, da der var verdensomspændende depression efter 1. verdenskrig samt børskrak i Amerika, der også smittede af i Danmark. Landmændene havde meget vanskelige vilkår og vanskeligt ved at betale for de nødvendige arbejder - så kunne de tilbyde at levere ½ gris eller andre naturalier, - men leverandørerne kunne ikke betales med flæsk.

På Gandrup Teglværket, byens største arbejdsplads, var der gennem årene meget arbejde, der skulle udføres, mange redskaber at holde i orden samt maskiner, der skulle repareres eller udbygges. Regninger blev sendt eller leveret til kontoret i Korsgade, Aalborg og straks honoreret, det var en god arbejdsgiver!

Der har dog også været tid og lyst til udflugter bl. a. med Venstre-vælgerforeningen til Hohøj ved Mariager, som de mindedes med glæde. Stedet er virkelig stadig en perle, - lidt fra alfarvej, med bord og bænke, toilet - og en meget smuk natur.

Senere gik Jens ind i organisatorisk arbejde i Kær Herreds Smedemesterforening under Jyllands Samvirkende Smedemesterforeninger, der senere blev til Dansk Smedemesterforening. Han var i flere år kasserer. I starten var det lidt med en vis skepsis, man var medlem af en faglig organisation, da nogle troede at medlemmene ville ensrette priserne i opadgående retning. Jens og Kirstine glædede sig til den årlige generalforsamling i hovedforeningen, der blev afholdt rundt omkring i landet på store hoteller med overnatning. Mændene deltog i årsmødet, men konerne var på udflugt i omegnen, med besøg mange spændende steder og frokost på et pænt hotel. Om aftenen var der festmiddag med underholdning og dans. Det var deres årlige ferie.

Jernvarer, VVS-artikler og støbegods blev leveret af Lange & Unmack A/S, der holdt til på havnen i Aalborg, mens landbrugsmaskiner og reservedele kom fra H, F. Christiansen, V. Sørensen o.a.

I høsttiden blev telefonen Gandrup 3 flittigt brugt, når der skulle bestilles reservedele til høstmaskiner. I løbet af få timer kunne reservedelene være i Gandrup med rutebilen til Hals, hvor chaufføren smed varerne af ved værkstedet, eller med Houbilen, der lagde varerne ved brugsen. Det var jo meget vigtigt at udnyttede høstdagene.

Hos Lange & Unmack havde Jens et særligt forhold, når der skulle betales for en periodes indkøb, var familien med i Aalborg og blev trakteret med frokost. Da der blev gang i montering af centralvarme, skulle der beregnes rør og radiatorer samt udregnes tilbud, det var repræsentanten behjælpelig med. Jens og Niels havde et godt forhold til først Hansen og senere Kaj Jacobsen, så der opstod et personligt venskab. Lange & Unmack A/S er senere blevet til Sanistål A/S, der nu er en større koncern.

Også den gang skulle der betales skat, men det var mindre kompliceret end i vore dage. Sognerådet/ligningskommissionen skønnede, at en familie skulle bruge xx antal kroner at leve for, dertil kom tillæg, hvis formuen gik opad, eller fradrag hvis formuen gik nedad, så betaltes nogle % af dette beløb. Denne måde gjaldt for mindre landmænd, håndværkere m.fl., det var en indirekte opgørelse af skattegrundlaget. Kommuneskat og statskat betaltes i kontanter på kommunekontoret hvert kvartal. I løbet af 60'erne forlangtes egentlig bogføring, - eller var det sidst i 50'erne? Alt foregik i hånden og på papir, og regnemaskiner var ikke alle mands eje.

Byens borgere besluttede i 1932, at der skulle bygges et vandværk i Gandrup, og i årene her efter arbejdede Jens meget med ledningsarbejde samt installationer i private hjem, og disse arbejder har utvivlsomt bidraget meget til økonomien i virksomheden. Først skulle folk have stikledninger lagt ind og senere vandhaner i køkkenet og efter hånden vandkloset og badeværelse m.m.

Jens var i mange år fritidsbrandmand og fik i den anledning 25 års medalje for tro tjeneste, der blev overrakt af politimester Nyborg, der efterfølgende fik frokost i hjemmet. Det var nu ikke kun fritidsarbejde at være brandmand. Hvis der udbrød ildebrand skulle brandmændene møde omgående, hele døgnet.

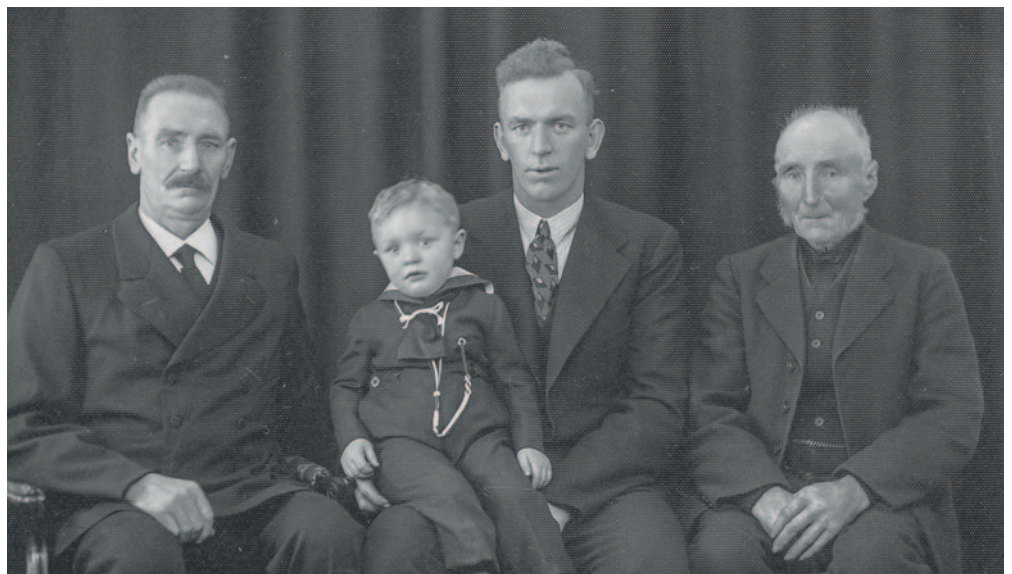
*4 generationer fotograferet
i 1935.*

*Smedemester Niels Jensen,
Vester Hassing, (f. 8/1 1877,
† 22/1 1945) far til Jens.*

*Smedemester Jens Christoffer
Jensen, (f. 30/4 1903, † 19/6 1991)
med sønnen Niels Bogner Jensen
på knæet samt
husmand Jens Nielsen (Vase)
(f. 25/11 1851, † 9/2 1941)
farfar til Jens .*

*Billedet har været bragt i
Aalborg Amtstidende.*

Foto: Hals Arkiv

I august 1930 blev Marie født og i april 1933 kom Niels til. De havde begge evner til at gå i skole og fik realeksamen fra Dronninglund Mellem- og Realskole, der var endnu ingen overbygning i Gandrup. Marie blev elev ved postvæsenet og senere gift og flyttede til Rebild. Niels hører vi mere om senere.

Jens Christoffer Jensens lillebror, smedemester Laurits Frederik Jensen fra Vester Hassing, på besøg i Gandrup sammen med Hanne Holm Jensen først i 1930'erne

Foto: Hals Arkiv

Udsnit af luftfotografi fra 1962 taget i nærheden af Oluf Thomsens gård på Aalborgvej 381. Biler var ikke allemandseje på den tid. Så den var ene på vejen på en meget lang strækning.

Foto: Hals Arkiv

Desuden var der i tidens løb mange slægtninge, der havde tilknytning til hjemmet. Jens' far Niels Jensen fra Vester Hassing hjalp en del med at føre regnskabsbøgerne, Ingry Louise Bogner, moster Visse, søster til Kirstine, der var sygeplejerske i Aalborg, kom ofte på sine fridage, og desuden flyttede Jens's svigermor, Jensine Bogner ind under krigen, da hun var ængstelig for at bo i den lille lejlighed hun havde.

Under 2. verdenskrig var der ind imellem udstationeret tyske soldater i byen. Ved en lejlighed kom en officer og ville låne en cykelpumpe i smedeværkstedet. Sådant en har vi ikke, sagde Jens, hvortil officeren sagde: "smeden er ikke tyskervenlig". Det var rigtigt, Jens var meget imod tyskerne, men det var også rigtigt, de havde ingen cykelpumpe, men lånte hos cykelhandler Sigvald Olesen overfor.

Først på året 1961 købte Jens sin første bil, en Ford Thames kassevogn, vel også kaldt et Rugbrød, - men forinden blev der bygget en garage til på sydgavlen af smedeværkstedet. Det var en stor fordel, at kunne transportere værktøj og maskiner, som der kom flere og flere af, samt materialer til arbejdspladserne i byen og rundt om i landdistriktet, og desuden mulighed for at hente materialer hos leverandørerne i Aalborg, dersom der var hasteopgaver. Tidligere var cyklen en god hjælp. Der kunne være mange dele på den og desuden kunne cyklisten have en længde rør i hånden.

Jens fik aldrig selv kørekort, så Niels var altid ved rattet, indtil Else, svigerdatter erhvervede kørekort sidst i 60'erne, og det blev også ofte brugt, hvis der var fart på med hasteopgaver - så den billigste arbejdskraft måtte træde til.

Bilen havde skydedør i siden, og der blev fra starten monteret beslag i bunden, så der kunne sættes en sæderække ind med siddepladser. Det var lovligt den gang, og der blev kørt mange søndagsture. Sikkerhedsseler var endnu ikke opfundet!

Senere var Jens og Kirstine heldige, de vandt en Volvo personbil i Familie Journalen, hvor der den ene uge var indlagt en lodseddel i form af en nummerplade i bladet, og ugen efter var der udtrykket et nummer, hvilket var deres. Gevinsten, Volvo'en, blev dog byttet til en VW stationcar, der var glimrende til både personer og arbejdsmaterialer.

Smedelærlinge og hustru-pligter

Der har i tidens løb været mange lærlinge på værkstedet. De første mange år betød et læreforhold 4 års læretid eller lidt mere med kost og logi. Lønnen var 1. år kr. 100,- + kost og logi, 2. år kr. 200,- + kost og logi osv. Selv hvis lærlingene boede lige om hjørnet, fik de kost og logi.

Lærlingene boede på loftet i beboelsen, hvortil der var en "hejse-trappe". Der var ikke indlagt varme på loftet, så de ansatte har været med i hverdagen rundt om bordet. Der blev fyret i kakkellovne indtil 1962, da centralvarme blev installeret. "Smedens hest og skomagerens kone bliver sidst skoet".

En enkelt lærling fik lidt nykker efter en periode på Teknisk Skole, hvor der var frikvarter, som han forventede flyttede med under praktisk arbejde. Det blev hurtigt ændret!

De mange daglige mennesker betød, at der var meget arbejde for husmoderen, både med madlavning og vask og rengøring. Dertil kom at mælkekuske og andre kunder blev trakteret med kaffe og ostemadder i køkkenet, mens hestene blev skoet, - hvilket var meget skattet.

Tidligere var vask af smedenes arbejdstøj et større arbejde, da der ikke var elektriske vaskemaskiner til rådighed. Tøjet, der var stillet i blød natten over, kom i det varme vand i gruekedlen efter at andet tøj var vasket og siden bredt ud på gulvet og skrubbet med gulvskrubbet

De yngste lærlinge har været Per og Ole, de 2 første børnebørn i Gandrup. De har ofte været i "hjemmepleje" hos farmor og farfar, og de ville gerne være med på værkstedet. Så de fik prøvet at smede før de fyldte 10 år. Og var i flere år de eneste børn i Gandrup med kedeldragt. Et anker til deres "tønderflåde" var deres første arbejde, og farfar var stolt. Det blev desværre stjålet.

De er begge blevet inden for branchen, med lærepladser henholdsvis i Farsø og Aalborg. Senere har de uddannet sig videre og virker i dag som ledere inden for området. Desuden følger barnebarnet, Anne Mettes 2 drenge, Mads og Frederik efter i det sorte erhverv, idet de nu er i smedelære. Dog som EUX elever/lærlinge og ikke i Gandrup.

Niels Bogner Jensen kom i smedelære

Efter sønnen Niels' realeksamen kom han i lære hos sin far som vogn- og beslagsmed. Nu var der teknisk skole i byen. Her underviste nogle af egnens folkeskolelærere og håndværkermestre, bl.a. underviste el-installatør J. K. Mortensen og tømrermester Ejner Gade i forståelse af tegninger og andet håndværkermæssigt, mens lærer Justesen, lærer Aksel Jensen og lærer Haurholt tog sig af de almene skolefag som regning og dansk.

Både Niels og hans forældre var klar over at uddannelse og viden var nødvendig, så Brandbjerg, Håndværkernes Højskole, fulgte i 1955/56 og senere som ung svend hos smedemester Søndergaard i Aså, hvor centralvarme var aktuel. Senere fulgte Vand-, Varme- og Sanitetsmesterprøven under Teknologisk Institut, delvis med teoretisk undervisning i Hjørring og praktik og eksamen i Aarhus.

I 60'erne kom fjernvarmen til byen, og det gav igen meget arbejde for Niels, idet han i 9 år var ansat som fritids-varmemester på Gandrup Fjernvarmeværk, foruden ved arbejdet med VVS. Jens tog sig stadig af landsby-smedens arbejdsopgaver.

*Smedjen og beboelsen på Aalborgvej fotograferet i starten af 1970'erne.
Foto: Hals Arkiv, B5256.*

Det nye værksted på Teglværksvej 39 blev indviet i januar 1978.
Foto: Hals Arkiv, B5256.

I 1967 stiftedes I/S Jens Jensen & Søn, der virkede indtil 1. januar 1978, hvor Niels Bogner Jensen Aps blev aktuelt på adressen Teglværksvej 39. For at få virksomheden til at fungere juridisk, var det nødvendigt at opdele ejendommen på Aalborgvej i beboelse og værksted, hvor værkstedet så tilhørte I/S. Efter Jens' død solgtes ejendommen Aalborgvej 313 og 315 samlet til Asbjørn Fjordside, der nåede at have bopæl der i mere end 25 år.

Samtidig med stiftelsen af I/S blev det nødvendigt med faglært revision, så der blev truffet aftale med Palle Vestergaard Jensen, Aarhus, Jens's nevø, der meldte sin ankomst en gang om året, og så blev der udfærdiget lovpligtigt regnskab og beretning. Tidligere havde Else taget sig af alt kontorarbejde - og uden problemer. Det fortsatte også fremover, men med den forskel at selve regnskabet blev udfærdiget af revisor.

Jens Jensens 50 års jubilæum - og nyt værksted

50 års jubilæum blev fejret med åbent hus i smedeværkstedet den 1. oktober 1977. Der var dækket op i værkstedet og mange kunder, venner og familie kom for at fejre dagen, der var en stor fest for Jens og Kirstine

I 1978 indviedes det nye værksted på Teglværksvej 39, med nye udfordringer til følge. Nu var det blevet til Niels Bogner Jensen ApS. Jens var absolut ikke med på ideen om at bygge nyt værksted på Teglværksvej, han havde lidt vanskeligt ved at slippe tøjlerne. Der har aldrig været smedeværksted på det sted, sagde han. Han blev dog en stolt supervisor, når der var kunder at snakke med.

Beliggenheden viste sig at være yderst fordelagtig, idet Gandrup Elementfabrik oparbejdede en stor fabrik lige syd for værkstedet og Gandrup Teglværk voksede på den anden side, så der var megen trafik til værksted og lager. De var gode og stabile kunder, man næsten kunne indrette kalenderen efter med hensyn til betaling.

Jens og Kirstine Jensen fotograferet ved hans 50 års jubilæum i 1977.
Foto: Hals Arkiv, B5256.

Samtidig med indvielsen af det nye værksted på Teglværksvej 39 i 1978 blev virksomhedens navn ændret til Niels Bogner Jensen ApS.

Foto: Hals Arkiv

Desuden kom flest kunder i bil, så beliggenheden var ret underordnet, der var ikke flere heste at sko. Jens stoppede gradvis med at møde på arbejde, idet han til sidst kun kom nogle få timer om ugen. Han sov stille ind 19. juni 1991 og er begravet i familiegravstedet på Vester Hassing kirkegård. Han var meget skrøbelig den sidste tid, så der kom hjemmehjælp og hjemmepleje flere gange i døgnet.

Smedearbejde er et meget gammelt håndværk, idet allerede 1. Mosebog, kap. 4.20-22 i Det gamle Testamente omtaler smeden Tubal-Kain, der er tipoldebarn af Kain og regnes for stamfader til kobber- og jernsmede.

Måske falder denne beretning sammen med bronzealderen, ca. 3.000-500 år f.Kr. i Danmark.

Foruden en blyant havde Jens altid en griffel i brystlommen, den blev brugt som skriveredskab, når jernet skulle mærkes og måles ud. Griffelne blev købt i hele kasser hos jernhandleren. Det er altså ikke blot til de små skiffertavler, børnene brugte i de mindre skoleklasser tidligere.

I øvrigt havde Jens også altid en pakke cigaretter i lommen, da han var storryger, indtil 1958, hvor han fik gentagne bronchitistilfælde og lungebetændelser, der nær havde kostet livet.

Værkstedet på Teglværksvej blev afstået 31. december 2000.

Det er min beretning om smedene i Gammel Gandrup.

Jeg har fundet oplysninger mange steder, bl.a. Det kgl. Bibliotek, Dansk Demografisk Database samt folketællinger, tingbogsoplysninger m.m. på www.arkivalieronline.dk Gandrup, 2020. Else Bogner Jensen.